
МОНІТОРИНГ ТА РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ БІОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Вальчук С. І., Краус О. В., Шамичкова Г. Р.
DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-497-9-5>

Вступ

З 1 жовтня 2023 року набув чинності Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX «Про систему громадського здоров'я»¹. Новий закон спрямований на створення ефективної системи громадського здоров'я в Україні з метою зміцнення здоров'я населення, профілактики захворювань та подовження тривалості життя.

Питання захисту здоров'я населення шляхом попередження й раннього виявлення надзвичайних ситуацій, ефективного реагування на них, своєчасне виявлення небезпек (у тому числі біологічних ризиків) для здоров'я визначені Міністерством охорони здоров'я України однією з стратегічних цілей розвитку громадського здоров'я.

Сучасні підходи до збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку та промоції здорового способу життя враховують необхідність комплексної роботи фахівців багатьох профілів, міжсекторальну взаємодію на всіх рівнях.

Відповідно основних завдань системи громадського здоров'я для фахівців Державної Установи «Дніпропетровський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» є організація та забезпечення виконання оперативних функцій:

- моніторинг, готовність і своєчасність реагування на небезпечні чинники, події та надзвичайні ситуації;
- епідеміологічний нагляд, а також оцінка, спостереження та контроль за показниками і чинниками;
- захист та зміцнення здоров'я населення;
- профілактики хвороб і покращення стану здоров'я населення;
- розроблення, затвердження та імплементація процедур і політик, які позитивно впливають на детермінанти громадського здоров'я;

---

¹ Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 р. № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.

- стратегічне керівництво в інтересах здоров'я та епідемічного благополуччя населення;
- розбудова ефективної системи громадського здоров'я та її кадрове забезпечення;
- організаційне та фінансове забезпечення системи громадського здоров'я,
- інформаційно-роз'яснювальна робота, комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я та благополуччя населення;
- наукове забезпечення системи громадського здоров'я;
- підтримка реалізації ініціатив, що позитивно впливають на здоров'я населення, на місцевому рівні.

ВООЗ затвердило 10 основних оперативних функцій громадського здоров'я. Третьою основною оперативною функцією є «Забезпечення готовності та планування на випадок надзвичайних ситуацій в області громадського здоров'я». ВООЗ дає наступне визначення даній функції: готовність до управління надзвичайними подіями, включаючи розробку планів дій; створення систем збору даних, контролю профілактики захворювань та використання підходів, які передбачають об'єднання зусиль та співробітництво з різними органами в процесі управління.

Надзвичайна ситуація у сфері громадського здоров'я в Україні – це виникнення або безпосередня загроза виникнення небезпечної події, що призводить чи може призвести до поширення інфекційних або масових неінфекційних хвороб, інших негативних наслідків для здоров'я людей та потребує вжиття відповідних скоординованих заходів ст. 1, Р.1, п. 19 Закону України № 2573-ІХ від 06.09.2022 року «Про систему громадського здоров'я».

Основними пріоритетними напрямками для системи громадського здоров'я є:

- моніторинг, готовність та реагування на надзвичайні ситуації; питання раннього виявлення і оповіщення про ризики для здоров'я;
- епідеміологічний нагляд (спостереження) та профілактика інфекційних хвороб.
- протидія туберкульозу, ВІЛ інфекції, СНІДу;
- заходи спрямовані на санітарну охорону території;
- аспекти щодо посилення програми імунопрофілактики на обласному рівні;
- практичні аспекти реалізації плану дій із протимікробної резистентності;
- профілактика неінфекційних захворювань;
- створення інформаційного фонду громадського здоров'я, як системи збору й обробки даних, необхідних для забезпечення

моніторингу за станом здоров'я населення та факторами ризику, що на нього впливають;

– просвітницька робота щодо здорового способу життя і запобігання факторам ризику.

Мета роботи. Проаналізувати методи та готовність щодо реагування на надзвичайні ситуації у Дніпропетровській області. Визначити методичні підходи до моніторингу та оцінки надзвичайних ситуацій і загроз біологічного характеру на регіональному рівні. Визначити проблемні питання та шляхи їх усунення для покращення здійснення механізмів щодо реагування на надзвичайні ситуації біологічного характеру.

Матеріали і методи. Дослідження проводилися на базі ДУ «Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ» (далі Центр). Матеріалами для дослідження слугували чинні законодавчі та нормативно-правові акти України з розвитку громадського здоров'я, а також документи ВООЗ. Використовувались методи контент та структурно-логічного аналізів.

Результати. Однією з стратегічних цілей розвитку громадського здоров'я, які визначені Міністерством охорони здоров'я України, є питання захисту здоров'я населення шляхом попередження й раннього виявлення надзвичайних ситуацій, ефективного реагування на них, своєчасне виявлення небезпек (у тому числі біологічних ризиків) для здоров'я.

Розуміння виняткового значення роботи в напрямку попередження та своєчасного виявлення інфекційних захворювань, епідемічної безпеки (у т.ч. виявлення біологічних ризиків) базується на розумінні того, що, це насамперед, питання національної безпеки нашої країни. Україна, як і багато інших країн, визначає цикл готовності до надзвичайних ситуацій для ефективного реагування та управління надзвичайними ситуаціями та катастрофами.

Біологічні загрози оцінюються за ступенем впливу на здоров'я людини і поділяються на: 1-й рівень, 2-й рівень, 3-й рівень.

Основними біологічними загрозами є:

– інфекційні захворювання, що можуть викликати масові спалахи, епідемії, епізоотії, а також появу нових маловивчених інфекцій;

– застосування генетично-модифікованих організмів (трансгенів) в різних сферах;

– неконтрольоване вивільнення або розповсюдження живих організмів із невстановленим механізмом впливу на екосистему;

– природні та техногенні катастрофи, аварії на біологічно небезпечних об'єктах і виробництвах;

– професійні інфекційні захворювання, можливі в наслідок заражень у лабораторіях;

– використання біологічних вразливих агентів у військових та терористичних цілях, також диверсії на біологічно небезпечних об'єктах.

Класифікація агентів біологічного тероризму

Категорія А

Високопріоритетні агенти, що становлять ризик для національної безпеки

Легко поширюються

Мають високу смертність

Спричиняють паніку

Вимагають цілеспрямованої готовності

Приклади: сибірка, ботулізм, натуральна віспа, чума, лихоманка

Ебола

Категорія В

Другий за важливістю пріоритет

Помірно легко поширюються

Помірна захворюваність

Потребують вдосконалення методів спостереження і діагностичних можливостей для виявлення

Приклади: різні види бруцел, *Cryptosporidium parvum*, кишкова паличка, сальмонела, холера

Категорія С

Третій за важливістю пріоритет

Може бути розроблений для масового поширення

Можливість високої захворюваності та смертності

Може спричинити високі негативні наслідки для здоров'я

Приклади: жовта лихоманка, хантавірус, мультирезистентний туберкульоз, кліщовий енцефаліт

Особливості здійснення заходів біологічного захисту встановлюється законодавством: рутинний режим, готовність, режим реагування, відновлення.

До основних біологічних ризиків на території Дніпропетровської області відносяться:

– надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, пов'язані з військовою агресією РФ, зокрема обстріли критичної інфраструктури;

– надзвичайні ситуації природного характеру, зокрема підтоплення окремих територій під час весняного паводку (ризик виникнення холери, гострих кишкових інфекцій, сальмонельозу, вірусного гепатиту А, харчових отруєнь тощо);

– міграція населення у наслідок бойових дій, скупчення населення в пунктах перебування внутрішньо переміщених осіб (ризик виникнення гострих кишкових інфекцій, вірусного гепатиту А, вакцинокованих

інфекційних захворювань, завізної малярії, завізних випадків нових штамів коронавірусної хвороби COVID-19 тощо);

– міграція тварин у наслідок бойових дій (ризика виникнення сказу, лептоспірозу тощо);

– сприятливі природні умови для циркуляції збудників окремих інфекційних хвороб (ризика виникнення холери, туляремії, лептоспірозу, малярії, дирофіляріозу) та особливості епідемічного процесу окремих інфекційних хвороб (гепатит А);

– розташування на території області худобомогильників (сибірка).

Дніпропетровська область – одна з центральних областей України (зараз прифронтова), яка розташована в південно-східній частині України, у басейні середнього і нижнього плину Дніпра, на сході вона граничить з Донецькою, на півдні – із Запорізькою та Херсонською, на заході – із Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України. Щорічно в області реєструється близько 600 тисяч випадків інфекційних хвороб.

Потенційно загрозові збудники особливо небезпечних інфекцій для населення Дніпропетровської області у 2024 році залишаються: збудники лептоспірозу, холери, вірусного гепатиту А, сказу, туберкульозу тощо.

Найбільший вплив на стан здоров'я населення Дніпропетровської області впродовж 2024 року мали гострі респіраторні вірусні інфекції, гострі кишкові захворювання, туберкульоз, укуси та інших пошкодження, нанесені тваринами.

У розрізі окремих нозологічних форм у порівнянні з 2023 роком відмічається зростання захворюваності на гастроентерити (на 11%), вірусний гепатит – на 9,4%, коростою – на 13,4%, гострі респіраторні вірусні інфекції – на 2,7%. У 2024 році відмічається значне зростання кількості осіб, які постраждали від укусів та інших пошкоджень, нанесених тваринами.

Оскільки Дніпропетровська область зараз є прифронтовою, антирабічна допомога надається також військовослужбовцям та внутрішньо переміщеним особам з інших областей, на території яких ведуться бойові дії.

У ДУ «Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ» для реагування на надзвичайні ситуації, в т.ч. з біологічними ризиками, були створені групи епідеміологічного спостереження і контролю, дезінфекційні бригади (для цілодобової роботи), створені оперативні та комплексні плани реагування на НС, проведено оснащення груп засобами індивідуального захисту, укладками для відбору матеріалу.

Групи епідеміологічного спостереження і контролю, дезінфекційні бригади працювали у вогнищах лабораторно підтвердженого сказу серед

людей, лептоспірозу, хвороби Лайма, на спалахах туберкульозу, сальмонельозу, кишкових інфекцій, вірусного гепатита А, гострої вірусної хвороби COVID-19 тощо.

Центром розроблений резервний план на випадок надзвичайного стану.

Діяльність Центру керується Статутом. Завданнями Центру є:

1. координація та здійснення епідеміологічного нагляду та аналізу:

- проведення епідеміологічного нагляду за інфекційними та масовими неінфекційними хворобами, факторами навколишнього і виробничого середовища, поведінковими факторами ризику, збереження здоров'я населення;

- проведення епідеміологічних розслідувань випадків, спалахів, епідемій інфекційних та масових неінфекційних хвороб, з'ясування причин і умов їх виникнення, факторів передачі інфекції, радіаційних чи хімічних факторів, визначення масштабів поширення епідемій чи спалахів, вжиття заходів щодо їх локалізації та ліквідації;

- визначення меж осередків інфекційних хвороб, зони ураження масових неінфекційних хвороб, масштабів поширення та надання пропозицій щодо їх локалізації та ліквідації;

- проведення епідеміологічних розслідувань випадків (спалахів) інфекційних хвороб, що мають міжнародне значення, відповідно до вимог Міжнародних медико-санітарних правил, здійснення медико-санітарних заходів на державному кордоні України (організаційних, протиепідемічних та профілактичних) з метою недопущення поширення на території України інфекційних хвороб, інших ризиків та загроз для здоров'я населення, які мають міжнародне значення;

- участь у розробці заходів та рішень, спрямованих на запобігання виникненню, локалізацію та ліквідацію осередків, спалахів, епідемій, надзвичайних ситуацій, спричинених інфекційними хворобами, у тому числі пов'язаними з небезпечними, особливо небезпечними та новими інфекційними хворобами, масових неінфекційних хвороб, зумовлених впливом біологічних, хімічних, фізичних (у тому числі іонізуючого та неіонізуючого випромінювання) факторів середовища життєдіяльності;

- моніторинг дотримання вимог інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я та надання рекомендацій щодо покращення його ефективності;

- проведення епідеміологічного нагляду природних та антропогенних екосистем для своєчасного виявлення змін, що можуть призвести до епізоотичних та епідемічних ускладнень та погіршення епідемічної ситуації;

2. проведення оцінки ризиків для здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення регіону, проведення за результатами такої оцінки відповідних обстежувальних, профілактичних, моніторингових, консультаційних та інших заходів, надання рекомендацій щодо усунення ризиків у сфері санітарно-епідемічного благополуччя населення.

3. індикація та ідентифікація збудників інфекційних хвороб, перелік яких затверджений Міністерством охорони здоров'я України;

4. реагування на небезпечні чинники та надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, а також забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення на рівні регіону в рамках роботи функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Кодексу цивільного захисту України:

– забезпечення готовності та своєчасного реагування на епідемії та спалахи інфекційних хвороб, харчові отруєння та інші надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, в тому числі радіаційного і хімічного характеру;

– участь у розробці та реалізації заходів з цивільного захисту;

5. здійснення аналізу ефективності функціонування системи громадського здоров'я та її окремих елементів у регіоні, зокрема:

– забезпечення аналізу якості, повноти та достовірності даних, облік та узагальнення відомостей у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення;

– здійснення багатофакторного аналізу тенденцій захворюваності у зв'язку з регіональними особливостями функціонування системи охорони здоров'я, екологічними та іншими чинниками;

– участь у проведенні аналізу результативності реалізації окремих регіональних програм у сфері охорони здоров'я;

6. інформування головної експертної установи у сфері громадського здоров'я про ризики, що існують у сфері громадського здоров'я у регіоні, у тому числі про ризик виникнення або виникнення надзвичайної ситуації у сфері громадського здоров'я та внесення пропозицій щодо управління такими ризиками, заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайної ситуації в межах компетенції;

7. епідеміологічні розслідування надзвичайних ситуацій у сфері громадського здоров'я:

– моніторинг застосування механізмів виявлення, підтвердження (верифікації), швидкої реєстрації, сповіщення та реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, у тому числі з міжнародним потенціалом розповсюдження, зокрема в пунктах пропуску через державний кордон, організація робіт та участь у

локалізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у сфері громадського здоров'я;

– розробка та надання пропозицій органам місцевого самоврядування щодо встановлення, у разі необхідності, обмежувальних протиепідемічних заходів;

– проведення відповідних розслідувань та досліджень, підготовка обґрунтованих висновків щодо причин виникнення інфекційних та масових неінфекційних хвороб (отруєнь, радіаційних уражень тощо) з метою підготовки пропозицій щодо запобігання цим хворобам та їх профілактики;

Центр з метою виконання покладених на нього завдань забезпечує:

1. функціонування груп (бригад) оперативного реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я у цілодобовому режимі готовності;

2. формування, збір та узагальнення статистичних звітів, позачергових (екстрених) повідомлень про захворювання в рамках здійснення епідеміологічного нагляду за інфекційними та неінфекційними хворобами на території регіону;

3. приймання повідомлень (інформації) про надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я на території регіону;

4. надання пропозицій до проектів нормативно-правових актів, стратегій, програм та концепцій у сферах забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення, громадського здоров'я, біологічної безпеки та біологічного захисту, епідеміологічного нагляду, захисту населення від інфекційних та неінфекційних хвороб і їх профілактики;

5. забезпечення здійснення заходів з організації біологічної безпеки та біологічного захисту під час використання, застосування, утилізації, знешкодження та проведення інших пов'язаних видів робіт з патогенами та токсинами, а також реагування на небезпечні чинники та надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я;

6. здійснення моніторингу циркуляції збудників інфекційних хвороб, прогнозування та моделювання епідемічної ситуації в регіоні, аналіз розповсюдження інфекційних та неінфекційних хвороб, професійних захворювань;

7. моніторинг природних осередків особливо небезпечних інфекцій для своєчасного виявлення змін, спричинених біологічними агентами, що можуть призвести до екологічних, епізоотичних та епідемічних ускладнень, погіршення епідемічної ситуації;

ДУ «Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ» постійно здійснює моніторинг за циркуляцією збудників інфекційних хвороб,

прогнозування та моделювання епідемічної ситуації в регіоні, аналізу розповсюдження інфекційних хвороб.

Здійснення моніторингу і оцінки необхідне для того, щоб оцінити, чи досягає програма, проєкт чи інтервенція бажаних результатів. Якщо все зроблено правильно, моніторинг та оцінка на основі отриманої інформації демонструють, чи відбулися позитивні або негативні, прямі або опосередковані зміни, та чи досягнуті цілі, водночас забезпечуючи досвід для врахування в майбутній роботі. Моніторинг та оцінка також необхідні для навчання, контекстуалізації, адаптування програм та підзвітності. Важливо, щоб інформацію, отриману під час проведення моніторингу та оцінки, у доступних і прийнятних форматах передавали особам і громадам, залученим до зазначеної діяльності, а також іншим особам, які можуть отримати користь від результатів (наприклад, іншим організаціям, донорам та національним чи регіональним органам влади). Моніторинг та оцінка є частиною належної гуманітарної практики та практики розробки програм. Для того, щоб моніторинг і оцінка забезпечували вимірювання показників до, під час і після реалізації проєкту, їх потрібно інтегрувати в програмні заходи із самого початку. Схема моніторингу і оцінки має бути частиною будь-якого ефективного планування реалізації.

Моніторинг – це систематичне збирання інформації для оцінювання процесу в динаміці. Оцінка забезпечує оцінювання конкретної інформації в певні моменти часу, щоб визначити, чи досягнуті заплановані результати завдяки вжитим заходам. Моніторинг і оцінка – це два пов'язані, але окремі види практичної діяльності.

Моніторингу у Дніпропетровській області підлягали наступні надзвичайні ситуації:

- випадки захворювання населення на особливо небезпечні інфекційні хвороби, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, які передаються крапельним шляхом, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, які передаються через воду, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, які пов'язані з харчуванням, групові випадки захворювання на інфекційні захворювання, джерелом яких є мігранти;

- випадки біотероризму;

- групові випадки захворювання дітей в навчальних закладах, випадки травмування та смерті дітей в навчальних закладах, встановлений незадовільний санітарно-гігієнічний стан навчальних закладів, при якому наявна загроза здоров'ю дітей.

Щодо випадків біотероризму – з такими випадками зіткнулась наша Установа під час виконання заходів у зв'язку з надходженням у 2017 році до поштових відділень Укрпошти, Нової пошти в містах Дніпро, Кривий

Ріг пакетів та вантажів з невідомою речовиною з підозрою на вміст біологічних патогенних агентів (вірусу Марбурга).

Необхідно зазначити застосування Центром сучасних методів лабораторних досліджень, які в умовах надзвичайних ситуацій біологічного характеру мають важливе значення. Впровадження інноваційних методів виявлення латентної туберкульозної інфекції (квантіферонові тести), застосування швидких тестів на особливо небезпечні інфекції, методу полімеразно-ланцюгової реакції дозволяють прискорити виявлення збудників та здійснити швидке реагування на надзвичайні ситуації. Завдяки підтримці ВООЗ та Міністерства охорони здоров'я України Центр отримував необхідні тест-системи та обладнання.

За результатами вірусологічних досліджень на території Дніпропетровської області встановлено циркуляцію вірусів грипу типу А, В, SARS-CoV2 тощо.

В Дніпропетровській області у 2020–2023 рр випадків захворювання на холеру не зареєстровано. Холерні вібріони О1 та не О1 серогрупи від людей не виділялись. При здійсненні у 2023 році лабораторного моніторингу за холерою при дослідженні проб з об'єктів довкілля (1040 проб) виділено 88 культур вібріонів не О1 серогрупи, в т.ч. в паралельному режимі досліджено 49 проб, із них позитивних 27. Питома вага вібріонів не О1 серогрупи з об'єктів навколишнього середовища склала 8,4%, що вище показників висіву у 2022 році (досліджено 1013 проб, із них позитивних 63 проби, 6,2% відповідно).

Холерні вібріони не О1 серогрупи виділялись із води відкритих водоймищ у точках постійного спостереження (досліджено 411 проб, виділено 86 культур, в т.ч. в паралельному режимі досліджено 22 проб, із них позитивних 26).

Всього досліджено 629 проб води скидів інфекційних стаціонарів та проб стічної води очисних споруд, нестандартних 2 проби в т.ч. 1 в паралельному режимі (виділено вібріон не О1 серогрупи), що становить 0,3%.

Під час з такими виконання заходів наша Установа зіткнулась з проблемними питаннями, що були пов'язані з випадками біотероризму у 2017 році, а саме :

– на теперішній час жодним документом центральних органів, Верховною Радою, Кабінетом міністрів України не визначені повноваження обласних центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України з питань участі у заходах реагування при надзвичайних ситуаціях та індикації БПА. Відсутній Національний Порядок реагування на надзвичайні ситуації, який передбачав би взаємодію і

послідовність дій всіх служб та відомств, включаючи заклади, підпорядковані МОЗ України;

Таким чином, немає підстав для оформлення наказів і направлень для виїзду фахівців обласних лабораторних центрів МОЗ України на місця надзвичайних подій, в тому числі у випадках з потенційно небезпечними (вибухонебезпечними, отруйними) речовинами. Це може в порушення Конституції України, законодавства про працю призвести до нещасних випадків.

На теперішній час функції Державної санітарно – епідеміологічної служби згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»² покладені на Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, до складу якої входить і лабораторна мережа, а наказ МОЗ України та Академії медичних наук України від 21.03.2013 року № 127/27 «Про удосконалення функціонування системи індикації біологічних патогенних агентів»³ передбачає дії фахівців державної санітарно – епідеміологічної служби, до якої обласні центри МОЗ України не відносяться.

Одним з проблемних питань також була невизначеність порядку відкриття підозрілих предметів, вантажів, відбору та відправки проб на дослідження, в тому числі, якщо ці предмети мають значні розміри та вагу, перелік установ, які проводять такі дослідження, утилізації виявлених підозрілих на вміст біологічних патогенних агентів або інших небезпечних факторів предметів та вантажів.

Висновки

Робота з патогенами і токсинами повинна здійснюватися відповідно до вимог щодо безпеки для здоров'я і життя людини і вимог державних медико– санітарних нормативів і правил щодо запобігання неумисному потраплянню людини під дію патогенів і токсинів чи їх випадковому вивільненню.

Вимоги щодо безпеки для здоров'я і життя людини під час використання, застосування, знешкодження та проведення інших, пов'язаних видів робіт з патогенами і токсинами встановлюється

---

² Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». URL:Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої вла... – Постанова № 442 від 10.09.2014 – d431067-20240614.htm

³ Наказ МОЗ України та Академії медичних наук України від 21.03.2013 року № 127/27 «Про удосконалення функціонування системи індикації біологічних патогенних агентів» https://ips.ligazakon.net/document/view/moz2448?an=3&ed=2003_03_21.

центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють роботи з біологічними агентами і токсинами, повинні повідомляти про початок таких робіт перед їхнім проведенням у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Для постійної готовності до реагування на надзвичайні ситуації важлива матеріальна база лабораторій Центру, яка повинна регулюватися на національному рівні.

Для постійного забезпечення регулювання та реалізації заходів щодо запобігання незаконному доступу до цінних біологічних матеріалів, їх незаконному чи неналежному використанню необхідна розробка національного проекту про дію відповідних органів з надзвичайних ситуацій, а також оновлення наказів МОЗ України стосовно індикації біологічних патогенних агентів, розробки наказів МОЗ України по реагуванню на ситуації виникнення інших надзвичайних подій, в тому числі, в умовах дії хімічних, радіаційних факторів, з урахуванням можливого залучення обласних центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України. Необхідна розробка наказу та інструкцій МОЗ щодо переліку, зберігання та пересилки біологічних агентів, у тому числі при надзвичайних станах.

Анотація

У роботі представлено аналіз методів для швидкого реагування на надзвичайні ситуації біологічного характеру у сфері громадського здоров'я. Показані основні напрямки діяльності ДУ «Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ» у сфері громадського здоров'я, зокрема у розділі реагування на надзвичайні ситуації біологічного характеру. Детально розкрити показники результатів досліджень Центру. Проаналізована важлива роль моніторингу та оцінки, як інструментів для визначення ризиків надзвичайних ситуацій біологічного характеру. Визначені проблемні питання, можливість їх вирішення для покращення готовності та реагування Центру на надзвичайні ситуації біологічного характеру.

Література

1. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 р. № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої

влади». URL:Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої вла... – Постанова № 442 від 10.09.2014 – d431067-20240614.htm.

3. Наказ МОЗ України та Академії медичних наук України від 21.03.2013року № 127/27 «Про удосконалення функціонування системи індикації біологічних патогенних агентів. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/moz2448?an=3&ed=2003_03_21.

Information about the authors:

Valchuk Sergii Ivanovich,

<https://orcid.org/0000-0002-9760-2344>

Candidate of Medical Sciences,

Associate Professor at the Department

of Clinical Laboratory Diagnostics,

General Director

State Institution "Dnipropetrovsk Oblast Center for Disease Control
and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine"

6, Hospitalna str., Dnipro, 49064, Ukraine

Kraus Oryna Viktorivna,

Head of the Laboratory of Especially Dangerous Infections

State Institution "Dnipropetrovsk Oblast Center for Disease Control
and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine"

6, Hospitalna str., Dnipro, 49064, Ukraine

Shamychkova Halyna Rostyslavivna,

<https://orcid.org/0009-0005-7856-3772>

Head of the Department of particularly dangerous infections

State Institution "Dnipropetrovsk Oblast Center for Disease Control
and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine"

6, Hospitalna str., Dnipro, 49064, Ukraine